

DEMOKRACIJA

Leto VIII. - Štev. 50

Trst - Gorica 10. decembra 1964

Izhaja vsak petek

Napačna gledanja

Ze ko so prvič omenjali, da bi moglo priti med Italijo in Jugoslavijo do ureditve tržaškega vprašanja na načelu reciprocitete v postopanju z narodnimi manjšinami, smo izrazili svoje pomisleke in nakazali nespornost, ki se iz tega lahko rodi.

Londonski dogovori, memorandum, pisma in izjave (kakor se že ta pisani skupki raznih diplomatskih aktov imenuje), so letos jeseni res predpisali za slovensko manjšino, ki je ostala na italijanski strani, in za italijansko, ki je ostala v jugoslovanskem delu Svobodnega tržaškega ozemlja, popolnoma enak statut. Če bi ta določila obvezovala dve državi z bistveno enako družabno in politično ureditvijo, potem bi uresničevanje podpisanih določil ne moglo deliti nobenih preglavic. Narodnostni manjšini na obeh straneh meje bi morali uživati popolnoma enake pravice: svoboda tiska tukaj, svoboda tiska tam, svoboda združevanja tukaj, svoboda združevanja tam, kulturni in drugi skupinski obiski iz domovine tukaj, podobni obiski in kulturna izmenjava z domovino tudi tistim, ki živijo tam itd. Toda v našem primeru imamo na eni strani totalitarno Titovo Jugoslavijo, na drugi strani pa demokratično Italijo. Nekateri stvari, ki so na tej strani ustavno priznane pravice, so na drugi strani protidržavni zločin.

Če kar smo že pred meseci napovedovali, to se zdaj tudi dogaja. Italijanski časopisi in politične skupine vedno pogosteje zahtevajo, da je treba slovenski manjšini Tržaškega ozemlja, ki živi pod italijansko upravo, dati zametne pravice šele takrat, ko bo iste pravice dobila tudi italijanska manjšina na področju B. Kraljevni italijanski politični činitelji so vedno bolj naklonjeni odložitvi izvajanja statuta. Zato je tudi minil že poldrugi mesec od prihoda italijanske uprave, ne da bi bila izdana ena sama uredba, ki bi nakazovala, da bodo prevzete obveznosti prizadete oblasti tudi pogumno in odločno izpolnile.

Kaj zahtevajo ti krogi, ki se upirajo takojšnjemu izvajanju statuta? Predvsem ugotavljajo, da italijanski listi ne smejo na področje B, medtem ko jugoslovanski prava prihajajo v Trst. Se več, tu in v Italiji tičijo celo nemoteno izdajajo svoja lastna glasila. Prav tako ugotavljajo, da na področju B Italijani ne smejo imeti lastnih neodvisnih političnih strank in društev, ki ne bi bila režimska. Nekateri gredo še dalje in pravijo, da je zasebna podjetnost pod jugoslovansko upravo močno omejena, da so bila mnoga premoženja zaplenjena ali nacionalizirana, medtem ko na italijanski strani ni takšnih omejitev ali kršitev zasebnih pravic. Med Italijani res ni nikogar, ki bi si upal s prepričanjem trditi, da italijanski jezik na področju B ne bi bil priznan, da tam ne bi bilo dvojezičnih napisov itd. Vključno temu pa zahtevajo, da se tržaški Slovincem prav teh jezikovnih pravic ne da, vse dokler ne bodo istiski Italijani uživali pred tem naštetih demokratičnih svobod, katere imajo tržaški Slovinci.

Cim upoštevamo, da imajo v Jugoslaviji danes komunistično vladavino, nam je takoj jasno, da s tem ti krogi zahtevajo nekaj, česar ni mogoče dobiti. Tudi ko je Stojadinovičeva vlada pred vojno urejevala dotlej napete odnose z Italijo, ni padlo niti na misel, da bi od fašistov zahtevala za primorske Slovence takšne svobode, katerih fašizem celo lastnemu narodu ni priznaval. Takšna zahteva po enakosti pravic tudi ni v skladu z jasnim besedilom manjšinskega statuta in posebej naštetih človeških pravic, kjer je povsod rečeno, da bodo manjšine uživale enake pravice kot pripadniki večine, ne pa kot manjšina na drugem področju. To smo sicer že enkrat povedali, toda zdaj, ko se pojmi zopet zapletajo prav okrog tega vprašanja, smo svoje besede še enkrat ponovili. Ni upravičeno in tudi ne politično dalekovidno, da bi tržaški Slovincem odkrvali njihove pravice samo zato, ker je Jugoslavija komunistična. Če upoštevamo poleg tega še dejstvo, da obstoječe stanje v Jugoslaviji ni odraz prave volje jugoslovanskih narodov, potem je vsak povračilni ukrep, s katerim bi zaradi tamkajšnjih postopkov kaznovali tukajšnje slovenske narodno manjšino, tudi moralno neupravičen. Kdor ga zagovarja, ta grobo krši načelo solidarnosti, ki mora navdajati politiko vseh svobodoljubnih narodov.

Pa še zaradi nečesa drugega se

V pomorstvu je bodočnost Trsta

To gospodarsko resnico so postavili že v onem stoletju najpomembnejši avstrijski gospodarstveniki. In v tej smeri je potekal tržaški razvoj vse do prve svetovne vojne (1914-1918). In če je »Kranjska industrijska družba« zgradila v začetku tega stoletja plavže pod Sklednjem za litje železa in jekla, je to storila v prvi vrsti, da bodo imele tržaške ladjedelnice železo in jeklo doma, pri roki, ki je potrebno za gradnjo trgovskih in drugih ladij. Tako je Trst postal pred prvo svetovno vojno največje in najpomembnejše pristanišče na vsem Jadranu.

Po prvi svetovni vojni je Trst nazadovnil. Velik del njegove trgovske mornarice so mu pobrali, italijanski finančniki in kapitalisti so videli tedaj v Trstu še nekaj tujega, še avstrijskega in zato ni bil Trst in njegovo gospodarstvo med prvo in drugo svetovno vojno deležen one naklonjenosti italijanskih gospodarskih krogov kakor druga pristanišča na Jadranu, kot Benetke in Bari. Dovolj je omeniti zgraditev ponosnega novega pristanišča Marghere pri Benetkah, do čim je Trst vso to dobo pod fašizmom komaj živel. Druga svetovna vojna je končala, ali za Trst je nastopila doba ugiibanj, negotovosti in provizorijev. Z ustanovitvijo Svobodnega tržaškega ozemlja se je pričakovalo, da nastopi za Trst doba gospodarske in politične stabilizacije in v tej nadi so se že pojavili prvi znaki dvigajoče se podjetnosti. Ali agitacija za odstranitev Svobodnega tržaškega ozemlja je pričela dušiti vsako podjetnost, vsak samostojen gospodarski vzpon. Tako je Trst tudi za časa Anglo-Američanov z vsemi ERP-ovimi posojili in podporami samo živel in šel gospodarsko nazaj na mesto naprej.

Po odhodu Anglo-Američanov je Italija našla v Trstu težko gospodarsko krizo, morečo brezposelnost, urade prenapolnjene z nadstevilnim osebjem in pomanjkanje. Italijanska vlada se je zavedala težkega gospodarskega položaja v obmejnem mestu kot je Trst, v katerega so uprte oči vsega sveta. Zato je sklenila prihiteti Trstu na pomoč, da ga spravi na noge, tako da prične živeti sam lastno življenje od svojega dela in svojih dohodkov. Od tržaških gospodarskih činiteljev je bilo sedaj odvisno, da niti svetujejo in pomagajo rimski vladi najti pot za povzdig tržaškega gospodarstva.

Trgovsko-obrtna zbornica, Zveza industrijcev, Zveza brodolastnikov in druge gospodarske organizacije so vzele problem v pretres. In kaj

čuda, če so prišli do istega zaključka kot pred 80 leti avstrijski gospodarstveniki: Trst mora izkoristiti svoje morje, svoj edinstven zemljepisni položaj, ki ga je potisnil globoko v srce Srednje Evrope. Trst mora potencirati svoje pomorstvo.

Je res, da stare Avstro-Ogrske ni več; ali ostal je Trst še vedno na približno 45,7 vzporedniku, ostale so dežele in ljudstva, ki so tvorile staro Avstrijo, ostala je njih industrija, gospodarstvo, promet. In ostalo je neoporečno zemljepisno dejstvo, da je Trst naravno, najboljše in z železnicami najbolj oskrbljeno pristanišče, ki prihaja za Srednjo Evropo in po postev. Zračne razdalje Trsta od središč svojega zaledja so te:

Dunaj-Trst: 360 km, Dunaj-Hamburg: 736 km, Dunaj-Bremen: 762 km; Budimpešta-Trst: 463 km, B.-Hamburg: 930 km, B.-Bremen: 980 km; Monakovo-Trst: 310 km, M.-Hamburg: 608 km, M.-Bremen: 595 km; Praga-Trst: 490 km, P.-Hamburg: 485 km, P.-Bremen: 515 km; Plizenj-Trst: 453 km, P.-Hamburg: 483 km, P.-Bremen: 500 km.

Zato gravitira promet vse Srednje Evrope in Podonavja zemljepisno in naravno še vedno na Trst.

V petkovi seji tržaškega občinskega sveta so občinski svetovaleci pokazali svojo soglasnost v vpraša-

nju potenciranja tržaške mornarice. Brez zadostnih prekomorskih zvez ni mogoče konkurirati z ogromnimi trgovskimi mornaricami Hamburga, Bremena in Amsterdama. Ze na predzniki seji so nekateri svetovalci, med njimi tudi dr. Agneletto, opozorili mestni svet na kritiko avstrijskih časopisov o tržaškem pristanišču. In tako je občinski odbor osvojil nasvet, da se posveti ena cela seja tržaškemu pristanišču in njegovi mornarici.

Odbornik dr. Forti je v izčrpnem referatu obrazložil resolucijo, predloženo občinskemu svetu, s katero se zahteva potenciranje tržaške mornarice in pomorskih zvez Trsta z prekomorskimi deželami. Dr. Forti je tudi opozoril na pomen zastopstva paroplovnih tržaških društev in železnic v središčih kot je Dunaj, Budimpešta, Monakovo, Praga in podaril, da ima n. pr. Hamburg na Dunaju za prekomorskega zastopnika nikogar drugega kot enega prvih ravnateljev največje hamburške paroplovne družbe, ki ima na razpolago luksuriozne prostore. Vse to spada k stvari in pospešuje konkurenco. K debati se je oglasilo malo svetovalec. Dr. Agneletto je pozdravil korak, ki ga je storil občinski odbor s predlagano resolucijo, je pa opozoril, da bi bil skrajni čas, da se vzame resno v predrati tudi vprašanje železniških zvez

(Nadaljevanje na 4. strani)

Za obrambo demokracije

Italijanska vlada je dne 4. t. m. na Sečlov predlog sprejela vrsto ukrepov za zaščito demokratičnega reda in zakonitosti v državi. Ukrepi so usmerjeni predvsem proti raznim totalitarnim gibanjem, ki so odvisna in podpirana od tujih držav. Ni težko ugotoviti in tudi nihče ne zanika, da bodo napovedane mere pridelale posebno komunistično partijo, ki je postala prava država v državi. Zahodnoevropski tisk soglasno ugotavlja, da vidi v tem prvi poskus resne akcije, ki naj brez nasilja in krivice izpodreže korenine komunistične moči v Italiji.

Italijanska komunistična partija je namreč doslej v marsičem uživala privilegiran položaj, ki ji je omogočal, da se razpolagala z velikimi večjimi sredstvi in organizacijskim aparatom kot druge stranke. Nobena tajnost ni, da je skoro vsa trgovina z vzhodnoevropskimi državami šla skozi njene roke in da je njeno vodstvo imelo od tega

velike dohodka. Brez njenega blagoslova ni nihče mogel skleniti kupčij s komunističnimi državami. Zato so tudi mnogi nekomunistični podjetniki radi plačevali partiji velike provizije, samo da so lahko zaslužili. Zgodilo se je tudi, da je bilo kakšno blago dobavljeno po posebno nizki ceni, del dobička, ki bi ga moral dobiti italijanski izvoznik, pa je šel v partijsko blagajno. Tako so vzhodnoevropske države po sovjetskih navodilih dejansko pomagale italijanski komunistični stranki. Vse to so omogočali razni več ali manj prikriti komunisti, ki so v prvih povojnih letih prišli na mnoga visoka mesta v italijanskih ministrstvih in rimskih uradih. Ti so gledali, da je bilo partijskim direktivam ugodeno na zakonit ali nezakonit način. Skrbeli so, da je težko dosegljive licence za trgovino z Vzhodom vedno dobil prolesek, ki ga je priporočala partija.

Takšno izkoriščanje vpliva na javno upravo ni bilo značilno samo za zunanjo trgovino. Razine velike samoupravne enote (občine in province) so v komunističnih rokah. Tudi tu se je marsikaj pojavil upravičen sum, da ni vse v redu. Levice je delala stvari, katere naj ne bi smela delati desnice. Pri raznih natečajih za dobave in javna dela so redno zmagovala podjetja, ki so bila s komunistično partijo v dobrih odnosih, razne komunistične zadrage in tvrdke so v občinskih in pokrajinskih denarnih ustanovah dobivale kredite.

Vse to je bilo dobro znano. Toda italijanska vlada se je zdaj končno odločila, da stopi tej partijski dejavnosti na prste. V bodoče bo skušala preprečiti, da bi partija še nadalje dobivala s svojim monopolom trgovine z Vzhodom dejansko podporo iz tujine. To je namreč po obstoječih zakonih prepovedano. Prav tako bo storila vse, kar je v njeni moči, da bo onemogočila izkoriščanje javnih ustanov in javnega denarja za partijske namene. Budno bo pazila na razdeljevanje vladnih in poldržavnih podpor: ne bo dajala več naročil podjetjem, ki delajo v korist protidemokratskih strank; takšnim podjetjem bodo odvzeli tudi uvozna in izvozna dovoljenja. Pregledali bodo tudi vsa že dana dovoljenja in koncesije. V kolikor bi se pri tem ugotovilo, da so bila dana na nezakonit način ali v nezakonite namene, bodo preklicana.

Vodstvo italijanske komunistične partije, ki se boji, da se bodo zdi močno zmanjšali viri partijskih finančnih sredstev, seveda glasno protestira. Komunisti pa niti malo ne pomislijo, kaj so sami napravili. Izvzema kako delajo z onozveč v državi, kjer so na oblasti. Italijanska vlada jim s predvidnimi ukrepi še vedno ne vrača milo za drago, kar tudi ne bi bilo v demokratičnem duhu. Zahteva samo od njih, naj spoštujejo zakon in naj ne postopajo na načine, ki so tudi

Hladna vojna

V splošnem ni priporočljivo, da se ljudje v političnih zadevah postavljajo s prerokovanji. Pogostokrat se zgodi, da potegnejo politični preroki najkrajšo bilko. Prav nič težko pa ni bilo uganiti, kako bo potekala konferenca vzhodnega bloka v marmorni dvorani Spiridonovske palače v Moskvi. Namen konference je bil tipična komunistična propaganda.

V propagandi so Sovjeti pravi mojstri in glavna delavnost komunističnih strank po vsem svetu je reklama, propaganda. Nihče na svetu se verjetno ni s tako vnmemo in doslednostjo držal ameriške trgovske modrosti, ki je nastala ob začetku tega stoletja in zapovedovala: Če imaš 100 dolarjev obratnega kapitala, uporabi 90 dolarjev za reklamo in propagando, kakor so to storili komunisti. Komunistično ideologijo sestavlja 90 odst. pretiravanj in zapeljevanj.

Kljub temu so v Sovjetiji redkokaj porabili toliko papirja in barvila kakor prav za to konferenco. Posegli so po vseh rezervah, in iz naftalina zvlekli na dan najzgovornejše komunistične veterane. Vse dežele Zahodne Evrope so preplavile kremeljske direktive, in provizijski potniki komunističnih strank so izvršili pravo udarniško delo. Celu na male države: Belgijo, Nizozemsko in Dansko niso pozna-

bili. Tem trem državam so n. pr. očitili kratkovidnost, ker da ne vidijo, da bo ponovno oborožena Nemčija igrala glavno vlogo v zahodnoevropski zvezi. Vse stranke, tudi skrajno desničarske, so prejele potrebne parole, v kolikor je bilo njihovo stališče odklonilno nasproti pariškemu dogovoru.

V Moskvi je potekalo vse po vnaprej določenih načrtih. Pr. predniski krmaveli so sklonili vratove in hribence, vsako nesoglasje bi nemudoma končalo v Ljubljani. O popolnem soglasju govori le komunistični tisk tretjega reda. Glavna glasila o tem molčijo, ker vedo, da v Moskvi ni ugovarjanj.

Inscenacija je bila kar spretno zamišljena, in sicer originalna, saj je Hitler svojo napadalnost opravičeval s strahom pred Poljsko, Češkoslovaško, Avstrijo, Dansko, Norveško itd. Tudi Malenkov poziva na oboroževanje, kakor da bi tega njegov prednik Stalin že ne izvršil v taki meri, da je ruski narod zdrknil na najnižjo raven.

Vzhodnonemški predsednik vlad, Grotewohl, je napovedal ustanovitve vzhodnonemške armade; v ostalem tega ni storil prvič. Vendar razpolaga sovjetsko področje Nemčije že davno s svojimi divizijami, čeprav jih imenujejo ljudska policija. Te divizije so bile že na nogah, ko v Zahodni Nemčiji o kakem nemškem vojaku ni bilo ne duha, ne sluha. Sedaj bodo pa spremenili zgolj imena, in se ne tridesetletni general-lajtnant Heine Kessler bo s svojim do sedaj prikritim delom nadaljeval očitno.

V Moskvi so krmaveli tudi sprejeli imenovanje vrhovnega poveljnika priprizniških armad. Po vesteh iz Moskve je Kremelj za to mesto določil sovjetskega maršala Rokosovskega, ki je že nekaj let poljski obrambni minister, dejansko pa najvišji oblastnik na Poljskem.

Tako so v Moskvi pričeli z novim obdobjem hladne vojne. To obdobje naj bi karakteriziralo razhajanje s sabljo, ropanje z bobnom in trobentanje k poplahu. Sovjeti tudi v novi zasedbi vodilnih vlog zvesto vztrajajo na Stalinovem izročilu živne vojne. Če bi jim ne šlo za pojačanje in razširitev te vojne, pač pa bi jim bil v resnici pri srcu svetovni mir, bi sprejeti zahodne predloge, ki jim nudijo dovolj priložnosti za pametne razgovore. Moskvi je Zahod ponudil diplomatsko izmenjavo misli o vseh evropskih vprašanjih. Komunisti pa te predloge zavrnili iz bojazni, da bi bilo konec hladne vojne.

Uničujoč poraz strank ekstremistov v Berlinu

V nedeljo so v zahodnem Berlinu volili nove poslance za svoj občinski svet, ki je ob enem tudi deželna skupščina. Udeležba je bila velika, skoro 92-odstotna, toda samo tri stranke so dosegle več kot 5 odstotkov glasov, ki so jih upravičili na udeležbo pri razdelitvi poslanskih mest. Vse ekstremistične skupine, tako nacistična desnica kakor komunistična levica, so doživeli popoln poraz in ne bodo v novem deželnem parlamentu zastopane niti z enim samim poslancem. Tako so Berlinci, ki živijo sredi komunističnega morja ter ga zaradi tega dobro poznajo, pred vsem svetom dokazali, kako obsoja komunistizem in druge totalitarizme tisti, ki jih je imel priliko okusiti. Za komuniste, ki vedo vedno toliko povedati o svoji priljubljenosti pri ljudskih množicah, nad katerimi gospodarijo, je berlinski poraz sramota, katere ne bodo nikdar oprali.

Demokratske stranke so z rezultati berlinskih volitev v glavnem zadovoljne. Predvsem velja to za socialiste, ki so v bistvu ohranili svoj dosedanj delež glasov (okrog 44 odstotkov) in so izrazito najmočnejša stranka zahodnega Berlina. V novem parlamentu bodo imeli 64 poslancev, to je enega nad polovico. Absolutna večina bi jim sicer omogočila, da sestavijo zgolj socialistično vlado, toda njihov vodja, dosedanj župan Otto Suhr, je izjavil, da je večina enega samega poslanca preslaba, da bi vladala deželo. Zato bo skušal sestaviti vlado skupno s krščanskimi demokratami, ki so pri teh volitvah povečali svoj delež glasov od 24,6 na 30 odstotkov in so si pridobili 44 poslanskih mest. Preostalih 19 poslanskih

mest pripada liberalni stranki, ki je pa pri teh volitvah utrpela precejšnje zmanjšanje svojih glasov. Videti je namreč, da dobiva politična borba v Nemčiji, podobno kakor v anglosaksovskih državah, vedno bolj obliko dvoboja med dvema skupinama, socialistimi in krščanskimi demokratami, medtem ko se ostale politične stranke počasi topé.

Ce se bodo uresničile napovedi o novi koalicijski berlinski vladi, potem bomo imeli v Nemčiji zanimiv položaj: krščanski demokrati in socialisti bodo v Berlinu sodelovali, v Bonn, to je v osrednjem nemškem parlamentu, pa si bodo stali nasproti kot vlada in ostra opozicija.

Konferenca petih za razorožitev

Leto dni je poteklo odkar je bil predsednik Eisenhower v Združenih narodih izrazil misel po ustanovitvi mednarodne ustanove za izkoriščanje atomske energije v mirujočih namene.

Zamisel je medtem napredovala. V pogajanjih, ki so potekala med Združenimi državami in Sovjetsko zvezo, je tudi slednja obljubila svoje sodelovanje.

Medtem so se pa zastopniki Združenih držav, Sovjetske zveze, Vel. Britanije, Francije in Kanade v Združenih narodih načelnio sporazumeli, da bodo februarja prihodnjega leta v Londonu pričeli pogajanja za zmanjšanje odosno omejitev oboroževanja.

Upati je, da bodo medtem premostili še preostale težave, ki zavirajo izvedbo zamisli, ter da bodo v postavljenem roku res pristopili k rešitvi tega važnega vprašanja, od čigar rešitve v veliki meri zavisi ohranitev miru na svetu.

VEŠTI z GORIŠKEGA

Beneška četa na zatožni klopi klevetniki slovenskih duhovnikov pa ne

Slovenska Benečija se drami

Italijanski listi napovedujejo skorajšnjo kazensko razpravo proti pripadnikom Beneške čete, ki je med vojno sodelovala s slovenskimi partizani.

Pri stvari gre za očitno kršitev mirovne pogodbe, kajti nje 16. člen se glasi dobesedno: *Italija ne bo niti preganjala, niti motila italijanske državljanke, zlasti ne pripadnike oboroženih sil, samo zaradi tega, ker so med 10. junijem 1940 in dnevom vstopa v veljavo pričujoče mirovne pogodbe izrazili svojo naklonjenost pravdi zaveznikov in združenih sil ali ker so v prid njej vodili kako borbo (condotta una azione).*

Z napovedanim kazenskim preganjanjem pripadnikov Beneške čete bo, če se bo postopek vršil, Italija kršila mirovno pogodbo, kot jo že krši z ozirom na določilo njene 15. člena, ker ne nudi Slovencev v Italiji tistih pravic, ki jim pripadajo in ki jih omenjeni člen predpisuje.

Zakaj pa?

Odgovor je jasen: Slovenska Benečija ne sme umreti, ona se z dneva v dan bolj živo drami. Zato mislijo, da je krepkeje pritisniti z ustrahovanjem in preganjanjem!

Sram jih je, ker so se naši bratje med vojno po naravnem nagibu in po sveti zapovedi izrekli za slovensko stvar, ko jim pač Italija ni od leta 1866 dalje nič drugega nudila kot samo prezir in raznarodovanje, to je narodno smrt!

Po zlomu fašizma smo imeli vsi državljani, zlasti Slovenci, ki smo pod njim največ trpeli, vso pravico oddahni se in dati pravičnega duška toliko let zatratu čutu pravičnosti! Bili smo v svojih najsvetlejših čustvih in pravicah užajeni, preganjani in ponižani, zato smo si tja, kjer je bil naš naravni prostor, proti fašizmu, nacizmu, za zmagajo pravice nad krivico.

Dragor narodom, katerih sinovi se nosijo v srcu iskro čuta po pravičnosti in junaško odločitve za borbo proti zlu. Blagor narodom, katerih sinovi so pripravili dati življenje za njihovo osvoboditev in častno uvrstitev med one, ki jim je pravičnost in poštenost luč življenja!

Beneška četa se je borila za zmagajo skupne, tudi italijanske pravde, ker je šlo za zmagajo svobode nad zavojevalci, ker je šlo za zmagajo demokracije proti fašizmu in nacizmu.

Prav te dni so v Milanu voditelji italijanskih patriotov, to je partizanov, prikazali vso svetlost njihove odgovornosti in se povedali, da je borba partizanov v Italiji bila nadvse pravična borba svetovnega pomena.

GOSPODARSTVO

KRMLENJE ZIVINE

Vsak gospodar mora svojo živino pravilno in dobro krmiti, hkrati pa mora seveda paziti, da jo krmijo na najcenejši način. Predvsem mora v jeseni preveriti, koliko in kakšno krmno ima v zalogi do prihodnje trave.

Če bo videl, da mu kрма v zalogi ne bo zadostovala skozi vso zimo in prvo pomlad, naj si je le hitro nabavi dopolnilno količino, da ne bo živina stradala, mošnjček pa se praznil, ko bo kрма zelo draga.

Vsakih sto kg žive živine porabi dnevno 2 do 3 kg suhe kreme. Zivali od 500 kg teže pa je porabi dnevno povprečno 12 kg. Z ozirom na te podatke, naj živinorejci preračunajo, koliko kreme bo njegova živina porabila.

Krma, ki pride v poštev, je: seno, slama, činkvatinova stebelja, koruzno listje, repa, pesa, korenje. En kg sena velja kot hranilna snov za tri kg slame; štiri kg pese veljajo za en kg sena. Močna krma, kot na primer otrobi, orehove tropine, en kg spanello solev veljajo 3 do 4 kg sena oziroma otave. Korenje, pesa in repa dajemo živini navadno v času, ko smo jo prisiljeni krmiti s slamo ali s kakim starim debelim senom. Korenje, pesa in repa so lahko prebavljive, trda hrana pa ne. Zato prve tri pomagajo prebavljati drugo.

Mnogo kreme prihranimo z rezanjem. V ta namen dobimo pri kmetijskih konzorcijih slamo, rezanice, ki si jih nabavimo sami ali v družbi drugih živinorejcev.

Rezanju lahko prinesimo razne vrste žive imenovane kreme. Paziti ga moramo, da od koruznih stebel vzamemo na drobno samo višji, meh-

Z napovedanim kazenskim preganjanjem pokaže Italija vsemu svetu, da stoji še vedno na strani fašizma in nacizma in da se naprej raznaroduje Slovence v njenih mejah, kakor že pred fašizmom in med njegovo vladavino!

Najlepši dokaz slovenstva

Hkrati pa pokaže Italija vsemu svetu, da v dolini Nadiže živijo Slovenci, ki jih ona od leta 1866 zama raznaroduje in ki hočejo ostati in živeti Slovenci. To bo najlepši dokaz slovenstva dolin Nadiže in Tera!

Vsa umazanost raznarodovalne politike bruhne na dan in v svet! Sram jih je, ker Slovenci v dolini Nadiže in Tera še živijo.

"Bilo bi za vero in za domovino boljše, če bi se mons. Trinko ne rodil"

Demokristjanska vlada dovolj preganjanje in raznarodovanje naših bratov v dolinah Nadiže in Tera, ne zna pa ali noče sodno preganjati tistih, ki so sestavili in po Slovenski Benečiji širijo sledeči letak, ki ga ponatiskujemo iz »Matajurja«, glasila beneških Slovencev:

»Dne 26. junija je umrl v svojem rojstnem kraju Trémanu pri Sovodnjah monsignor Ivan Trinko, ki je bil več kot 40 let profesor v nadškofjskem sementišču v Vidmu.

Dne 30. junija — štiri dni pozneje — je duhovščina iz beneške doline organizirala pogreb, ki je bil, kot je vsem znano, spremenjen v prostostno slovensko komunistično manifestacijo.

Med obredom se je dogodilo celo, da so prinesli v cerkev vence s trakom jugoslovanske zastave z rdečo zvezdo.

Ta pogreb je bil najbolj jasn dokaz tega, kar misli del duhovščine v Nadiški dolini, in pravično priznanje delovanju kot ga je vršil pokojnik, ki si je nadel naziv »Zamejski« (to je stran meje). Najvišje pokrajinske oblasti, cerkvene in politične, so se povzpelle... peš prav do Trémuna, da bi izkazale čast pokojniku.

Prebitostvo Nadiške doline pa je ostalo domu, ker je opravljalo svoje vsakodnevno delo.

Zakaj naši ljudje niso prišli, da bi izkazali zadnji pozdrav monsignorju Trinku?

Zato, ker kot pokrajinski svetnik ni storil ničesar za svoje rojstne doline in je kot vzgojitelj pokvaril svoje najljubše učence. Dokazi za to so navedeni na priloženem listu.

Sodba, ki jo ima naše ljudstvo o monsignorju Trinku, je naslednja: Bilo bi za vero in za domovino boljše, če bi se ne bil rodil.

KRMLENJE ZIVINE

Vsak gospodar mora svojo živino pravilno in dobro krmiti, hkrati pa mora seveda paziti, da jo krmijo na najcenejši način. Predvsem mora v jeseni preveriti, koliko in kakšno krmno ima v zalogi do prihodnje trave.

Če bo videl, da mu kрма v zalogi ne bo zadostovala skozi vso zimo in prvo pomlad, naj si je le hitro nabavi dopolnilno količino, da ne bo živina stradala, mošnjček pa se praznil, ko bo kрма zelo draga.

Vsakih sto kg žive živine porabi dnevno 2 do 3 kg suhe kreme. Zivali od 500 kg teže pa je porabi dnevno povprečno 12 kg. Z ozirom na te podatke, naj živinorejci preračunajo, koliko kreme bo njegova živina porabila.

Krma, ki pride v poštev, je: seno, slama, činkvatinova stebelja, koruzno listje, repa, pesa, korenje. En kg sena velja kot hranilna snov za tri kg slame; štiri kg pese veljajo za en kg sena. Močna krma, kot na primer otrobi, orehove tropine, en kg spanello solev veljajo 3 do 4 kg sena oziroma otave. Korenje, pesa in repa dajemo živini navadno v času, ko smo jo prisiljeni krmiti s slamo ali s kakim starim debelim senom. Korenje, pesa in repa so lahko prebavljive, trda hrana pa ne. Zato prve tri pomagajo prebavljati drugo.

Mnogo kreme prihranimo z rezanjem. V ta namen dobimo pri kmetijskih konzorcijih slamo, rezanice, ki si jih nabavimo sami ali v družbi drugih živinorejcev.

Rezanju lahko prinesimo razne vrste žive imenovane kreme. Paziti ga moramo, da od koruznih stebel vzamemo na drobno samo višji, meh-

Bog naj bo milostljiv njegovi duši in naj ponovno pripelje na pravo pot naše duhovnike v interesu vere in za mir med našimi prebivalstvom.

Cerkvene in civilne oblasti bi se morale zavedati težkega verskega in političnega položaja, ki nastaja v naših dolinah, in bi morale energično ter takoj intervenirati, da bi preprečile protiverskim in protidržavnim tokovom, da bi se uveljavili v naših zdravih dolinah.

Zahtevamo sodno kaznovanje krivcev

K temu letaku, razširjenem v obliki okrožnice, dodaja »Matajur« sledečo pripombo:

»Ne bomo objavili tudi prevoda tistega lista, ki je bil priložen k zgoraj navedeni okrožnici.

Vzrok za tako opustitev lahko takoj navedemo: omenjena priloga vsebuje obtožbo, obrekovanja in žalitve na račun večje skupine slovenskih duhovnikov (kar vse spada pod kazenski zakonik).

Te obtožbe so nanizane v tako nizkotnem in prostaškem duhu, da niso primerne za objavo v našem listu, ki je, sicer skromno, toda pošteno glasilo beneških Slovencev.

»Matajurjeva« odločitev, da drugega lista, priloženega k objavi, ne okrožnici, ne objavi, se nam z nacionalnega in verskega stališča ne zdi opravičena.

Nekaj za uradnike žrtve fašizma

Leta 1949 je poslanec Belloni predložil zakonski predlog št. 1002, da se popravi krivica, ki jo je fašizem storil mnogim, ki so zaradi svojega zadržanja nasproti fašizmu izgubili službo.

Zdaj je poslanec Macrelli Bello-nijev predlog obudil v zahtevo, da se takoj izglasuje in odobri zakon, ki naj popravi krivico ne le tistim, ki so bili odpušteni iz službe z izrecnim poudarkom njihove protifašistične usmerjenosti, ampak tudi vsem tistim, ki jih je fašizem krivično ocenil kot nezmožne za delo oziroma strokovno nesposobne, da jih je lahko vrget iz službe. Tako namreč glasi zloglasna okrožnica fašističnega ministra Della Torre od 28. febr. 1923, ki je ukazala, da se morajo vreti iz službe kot »nezmožni«, »nesposobni« in »službi« tudi tisti, ki niso bili vneti za fašizem.

Turinska »La Stampa« od 7. t. m. pozdravlja ta zakonski predlog zelo toplo in pravi, da je povsem pravičen in upravičen, in se pritožuje, da je bila dana možnost zopetnega sprejema v službo neštetiim fašistom, ki so bili pravi odurni preganjenci državljanov in zopetnih oblastnikov, medtem ko se po tolikih letih zlomila fašizma še ni popravila krivica žrtvam istega.

Tudi mi Slovenci v Italiji pozdravljamo predlog poslanca Macrellija in besede turinske »La Stampa«. Hkrati pa upamo in želimo, da se krivica popravi tudi tistim našim slovenskim sorojakom, ki službe niti niso mogli sami zato, ker so bili Slovenci, ki jih je fašizem smrtno preganjal!

Novi podprefekt

V Gorico je te dni prispel novi podprefekt dr. Domenico Dicuozzo, ki je že prevzel svoje mesto. Zelim, da bi se počutil zadovoljnega med nami in da bi z nami ravnal pravično, brez vsakega predsodka do Slovencev.

Neprimerno vprašanje

Monarhistični zastopnik v gorškem občinskem svetu, odvetnik Pedroni, je stavil na župana vprašanje: ali ne misli podvzeti korake, da bi osrednja oblast zahtevala od Tita vrnitev odpeljanih v maju 1945?

Bolj primerno vprašanje bi bilo tisto, ki bi ga morali postaviti slovenski občinski svetovanci, in sicer: ali ne misli gospod župan najeti par metlačev, ki naj pometajo iz Gorice še zadnje ostanke fašističnih smrdljivcev?

Semeni sv. Andreja

V ponedeljek 6. t. m. se je za semenj sv. Andreja vreme zvedrilo in privabilo v Gorico lepo številno ljudstvo. Semenj kot tak pa ni nudil mnogo. Prevladovala so igrače in slaščičarne. Razstava vin je bila lepa in okusna. Le škoda, da ni bi-

Gre namreč za pravo zločinsko početje, ki spada res pod kazenski zakonik. Casopis pa je upravičen in dolžan braniti resnico pred nasilniki in obrekovalci, ki se skrivajo za anonimnostjo.

Iz objavljenega letaka-okrožnice prihaja sum, da imajo pri njem tudi duhovniki prste vmes. Slog je preveč duhovniški, da bi mogli trditi, da ga je pisala laiška roka!

Mi vemo, da je italijanska duhovščina v tistih krajih zelo slabo razpoložena do slovenske in sploh do vsega, kar je tam slovenskega, tudi do slovenske molitve!

Prižadeti slovenski duhovniki pa bi morali takoj vložiti kazensko ovadbo proti sedaj morda še nepoznanim krivcem. Sodna oblast ima dolžnost uvesti preiskavo in krivce izslediti in zasledovati. Ko se njihova imena odkrijejo, se bo proti njim vršila kazenska obravnava.

Če pa se odkrije, da ima res prste vmes tudi kak italijanski duhovnik, ga je treba tožiti naravnost v Vatikan!

Če bomo samo molčali, nas bodo z dneva v dan bolj hudo preganjali, raznarodovali in obrekovali!

Sicer pa spada zadeva pod člen 656 kaz. zakonika, zato mora državno pravdnstvo takoj iz svojega nagiba nastopiti. Dobro pa bo, da državno pravdnstvo o tem kdo obvesti, da ne bo kakšnega izgovora, češ, za stvar nismo niti vedeli!

lo niti ene stojnice iz Brd. Za prihodnje leto naj se kdo le zgane, saj mu bo zelo koristilo, če pride točiti dobro domačo kapljico. Pa še kako klobaso naj nudi zraven!

Razstava živine je tudi uspešna. Tu so se slovenski živinorejci izkazali! Imena nagrajencev pa niso še znana.

Goriške trgovine niso imele zadovoljivega števila obiskovalcev. Zato moramo reči, da se nekaj cvetoči semenj sv. Andreja spreminja vedno bolj v navadno zabavalnico za otroke in mladino!

Natečaj za tobakarno v Štandrežu

Ustanova vojnih invalidov razpisuje natečaj za tobakarno v Štandrežu pri Gorici.

Obrotnico za tobakarno lahko dobi samo vojni invalid. Ker teh v Štandrežu in Gorici ne manjka, svetujemo najbolj potrebnim, da se natečaja udeležijo!

Pičla odškodnina

Lanska toča je kmetom v goriški okolici povzročila ogromno škodo. Prav posebno je bila prizadeta števerjanska občina. Kmetje v Jazbinah in v Valeršču so bili ob ves pridelek. Hudo škodo so pa utrpeli tudi Brda.

Razen že imenovanih, so v goriški »olici utrpeli škodo vsi Oslavje in Štmaever, v krminski Plešivo, v dolenski pa Škriljevo in Rutarji.

Na poziv Pokrajinskega poljedelskega nadzorništvu so kmetje prijavili škodo, toda delna pomoč je bila priznana samo nekaterim. Iz Jazbin in Valeršča so tako le dvajsetim priznali škodo in jim dodelili pomoč v iznosu 2.400.000 lir za kritje stroškov za obnovo vinogradov in sadovnjakov. Ostalim štirim občinam: goriške, krminske, moške in dolenske občine so pa priznali 3.600.000 lir.

Odmerjena pomoč je, žal, zelo majhna v primeri s škodo, ki so jo kmetje utrpeli. Za prižadete oškodovance se postavlja vprašanje, od česa živeti in s čim obnoviti nasade, ki še tekom prihodnjih let ne bodo rodili in dajali potrebnega pridelka.

Darujte za „NAŠ DOM“ v Londonu

Darove sprejema uprava Demokracije

dolenske občine so pa priznali 3.600.000 lir.

Odmerjena pomoč je, žal, zelo majhna v primeri s škodo, ki so jo kmetje utrpeli. Za prižadete oškodovance se postavlja vprašanje, od česa živeti in s čim obnoviti nasade, ki še tekom prihodnjih let ne bodo rodili in dajali potrebnega pridelka.

Prejel je odgovor...

Neofašistični poslanec Colognati je stavil na notranjega ministra vprašanje, ali je bila vzeta v pretes zahteva po odstranitvi slovenskih spomenikov padlim v Pevni in v Steverjanu.

Odgovoril mu je podtajnik Rus-

Za zaščito deklet pred zapeljivci

Pri naraščajočih pojavih samomorilnih poizkusov in zločinov, ki jih nesramno in cinčno izpeljuje dekleta v obupu izvršujejo, izhaja, da so dekleta pravzaprav pred zverinami v človeški podobi premalo zaščitena. Zato je prav, da se družba zgane in pristojnim zakonodajnim organom predloži potrebo večje, stroge in učinkovite zaštite.

Zakon pravzaprav kaznuje samo tistega poročenega moškega, ki se pod objubo poroke spolno združi z mladoletno žensko. Predvidena kazen (člen 526 kaz. zak.) teče pa le od tistih, ki so do šest let zapora.

Kaj pa tisti, ki žensko zapeljejo, ko niso poročeni? In tisti poročeni moški, ki zapeljejo že polnoletno žensko? Oni, izgleda, ženske lahko varajo in zapeljujejo z objubo poroke, ki je potem ne sklenejo!

Civilni zakon nudi takim ženskam le možnost odškodnine, če so si z ozirom na objubljeno poroko pripravljale »bal« in zaradi tega morata tudi dolg napraviti! Pa še tu mora objuba poroke izhajati jasno iz pisarne listine!

Če je zapeljana ženska rodila, ima seveda pravico zahtevati prispevke za prehrano otroka. Toda dokazati mora zopet z neoporečno pisarno listino, kdo je oče otroka!

To je vse pre malo, kar nudi zakon v zaščito zapeljanih deklet! Menimo, da bi zakon moral predvidevati strogo zaporno kazen in visoko denarno kazen za vse pri-

mere varanja in zapeljevanja deklet. Poleg tega pa bi moral dati zakon tudi možnost dokazovanja s pričami.

Spretni zapeljivci znajo zapeljati dekleta na vse mogoče načine! Najboljša obramba proti takim nečimurnežem je pa v dekletih samih, ki naj slepo ne verjamejo prvemu gizdalinu, ki jih mami z darovi, parfumi in sladkimi besedami.

Na starših je dolžnost resne vzgoje in nadziranja ter pravičnega in pravočasnega svetovanja in tudi ukaza!

IZ SLOVENIJE

JUGOSLAVIJA CLANICA SVETOVNE ORGANIZACIJE POTOVALNIH AGENCIJ

Na zadnjem mednarodnem kongresu potovalnih agencij (FIAV) v Lizboni so sprejeli v to svetovno organizacijo tudi Jugoslavijo. Kot prvi ukrep tega sprejema so sklenili podaljšati v Jugoslavijo turistično avtobusno zvezo, ki je lani segala od Francoskega Maroka preko Egipta, Izraela, Sirije in Turčije do Grčije.

Prihodnji kongres te zveze bo v jeseni 1955 v Dubrovniku.

KRITICNE CENE

Ukrepi za znižanje cen postajajo zadnje čase že smešni. Tega ne prikriva niti »Ljubljanski dnevnik«, ki je pretekli teden prišel do zaključka, da ni mogoče »občutno znižati cen v trgovini, kajti dobili bi v trgovini so minimalni in tudi, če bi ta sredstva (iz aneopravičljivih zaslužka v trgovini) vložili za znižanje cen, bi pomenilo to le trenutno znižanje, nikakor pa ne solidnega prispevka k stabilizaciji trgave.

V Skoplju so nekaj časa vrgli cene mesa od preko 250 din na 80 din. To pa zaradi res nespametnega ukrepa. Nekemu podjetju so nemrež zaplenili 40 milijonov dobička, katere so nakazali raznim mesnicam, ki so tako lahko prodale meso po nerealni ceni! To, se razume, je trajalo le, dokler niso porabili 40 milijonov!

V Sarajevu so znižali cene volnenemu blagu na 1070 din za meter. Toda »s tem se niso koristili ljudje, ki živijo od svoje plače, marveč špekulanti, ki so kupili večje količine blaga, ki ga bodo lahko že v kratkem preprodali po 4, 5 in 6 tisoč dinarjev za meter.«

Ti kratkovidni ukrepi prav gotovo bolj škodujejo kot koristijo stabilizaciji trga, kar povzroča gospodarsko zmedo in negotovost celotnega položaja, česar so se Tito in njegovi gospodarski strokovnjaki končno začeli zavedati.

ZA ZASČITO OTROK

V tednu otroka so ustanovili poseben sklad za zaščito otrok. Ta sklad ima dva glavna namena: zagotoviti pravično in močno hrano čim večjemu številu otrok in jih čim bolj zaščititi pred boleznimi.

V Ljubljani so do 15. novembra razna podjetja prispevala v ta sklad 3,5 milijona din; v Celju do konca oktobra že nad 7 milijonov 600 tisoč din; v Kranju 5 milijonov; v Mariboru 4,1 milijona.

Mizarji kmetovalci podjetniki! Deske smrekove, macesnove in trdi lesov, trame in par-kete nudí najugodnejše

CALEA
TEL. 90441 TRST
Viale Sonnino, 24

DROGERIJA

ANTON PODGORNİK

GORICA - Trg. De Amicis, 12 na Kornu - Tel. 3009

Vsakovrstno pohištvo:

SPALNICE - JEDILNICE -

KUHINJE ITD. — PO NA-

ROČILU IZVRŠI VSAKO

DELO — POROŠTVO ZA

DOBER NAKUP — TOVAR-

NISKE CENE — DELO SOLI-

DNO — DOMACA TVRDKA

Tovarna pohištva
Tel. 32

PRINČIČ

KRMIN

Cormons - prov. Gorizia

„Možgansko pranje“ Zasluzki športnih zvezd OD TU IN TAM

Ni mogoče istočasno govoriti in poslušati, čeprav o tem navadno ne razmišljamo. Moderni človek, ki istočasno počeni različne stvari, se redkokdaj zaveda, kako škodo s tem povzroča svojemu živčnemu ustroju. Toke obremenitve rodijo površnost, pozabljivost in živčnost; miselni mehanizem propada.

Britanska mornarica je skrbno preiskala, kaj se zgodi, če človek opravi, a istočasno različne stvari. Kdo bi mogel se jasno misliti, če prihaja, a poročila in ukazi drug vrhu drugega; če brnijo telefoni, tiktaka, daljnopisni aparati, drvi jo mimo nas prikazi televizije in še z vseh kotov hreščijo zvočniki?

Pri enem izmed poizkusov so postavljali vprašanja v hitri zaporednosti. Če je med vprašanjem in odgovorom potekal kratek odmor, so bili odgovori do 98 od sto pravih. Če pa je bilo med vprašanjem in odgovorom nič, so bili odgovori krivični, točnost odgovorov skokoma padla in končno je nastala prava babilonska zmešavaja.

Če miselni ustroj le preveč napenjamo, nam grozi pravi živčni zlom. To je pokazal poizkus, pri katerem je med dvema znanstvenikoma, sedel poizkusni kandidat. Moral je poslušati poročila, ki so ga večkrat odigrali na gramofonski plošči. Istočasno je eden izmed znanstvenikov kandidata monoton opozarjal: »Dobro poslušajte poročila.« Drugi znanstvenik pa je ob enem postavljaj kandidatu najrazličnejša vprašanja in ukazoval: »Odgovarjajte točno na moja vprašanja!«

Le zelo redki kandidati so uspeli poslušati nekaj minut gramofonsko poročilo in istočasno pametno odgovarjati. Ze kmalu so izgubili z leve strani udarjajočo zgodbo s plošče in na vprašanja na desni strani niso znali odgovarjati. Čim bolj so se kandidati trudili, da bi zadovoljili obe zahtevki, tem močnejše se je pojavljaj v njih občutek omotnosti. Pričeli so se strahovito potiti, se tresti in končno so se zgrudili pod težo popolnega živčnega zloma.

To trpinčenje miselnega ustroja igra, kakor znano, pri tako imenovanem »možganskem pranju«, kakršnega uporabljajo pri zasliševanjih v komunističnih državah, posebno važno vlogo. Zrtve takega navzkrižnega ognja vprašanj se kaj hitro zamotajo v protislovja in v resnici ne vedo več, kaj so že pred eno uro trdile. Njihovi možgani se pri zasliševanjih tako močno obremenijo, da tudi z največje duhovno energijo niso več v stanju svoje misli pametno izraziti.

Miselni sestav pa lahko zblodimo ne samo s pretiranimi držljaji, pač pa tudi z otrpnjenjem. Če naš duh ne prejema od čustvenih organov nobenih dražljajev, se dogajajo kaj čudne stvari.

Pri poizkusih so prostovoljniki kandidatom ponudili dvajset dolarjev zaslužka na dan pod edinim pogojem, da mirno ležijo na mehki postelji. V majhni sobici je vladala popolna tišina. Kandidatom so natakili na oči napol prozorna očala, skozi katera so postali vsi predmeti megleni. Čez debele okovice so jim navezali vrečice iz lepenke, da s tem tip popolnoma ohromeli. Vprašanje, kaj počenajo možgani, če jih oropamo vsakega čutnega dražljaja, ni zgolj teoretično igrakanje. Vojaki, ki morajo ure in ure neprestano opazovati radarško zaslonko, na kateri ni mogoče

ničesar videti, se obnašajo, kakor da bi jih udarila slepota, če se ne nadomda na zaslonki pojavi označba, ki napoveduje, da se blizu letalo. Piloti, ki dolgo časa letajo skozi meglo, doživljajo izredne halucinacije.

Kdor vozi z avtom po nezanimivi, ravni avtomobilski cesti, pričenja sanjariti. Monotono drsenje koles, nenaporna vožnja in nespremenljivi rop motorja, vse to ustvarja hipnoze, ki pogosto povzroča najtežje avtomobilske nesreče.

Vrtno se spet k našim prostovoljcem. Ti so v svojem brezdelju kaj hitro zadremali in se počasi naspali. Ko so se zbudili, pa so že kmalu postali nemirni, pričeli so živčati, prepevati in se sami s seboj razgovarjati. Komaj so čakali, da jim prinesejo hrane. Mnogi so poskušali krčevito misliti na svoje delo ali pa se ukvarjati z najrazličnejšimi problemi, možgani pa so odgovarjali. Niso se mogli koncentrirati in komaj so se znali postavljati. Misli so se jim izgubljale.

Nato so se pojavile veličastne halucinacije: črte, točke in čudoviti črtiči, ki so počasi oživljali. Zrli so v strašila, pravljicne živali, veličastne procesije, tuja mesta. Iz nič prihajajoči prividi, glasovi in zvoki so se jim zdeli absolutno pristni in resnični.

Mnogi prostovoljci so imeli ob-

čutek, da leži nekdo poleg njih, da so nekaki dvojniki. Nekateri so vzdržali to nirvano šest dni dolgo, mnogim pa je kljub dobremu plačilu postalo tako življenje že po dveh dneh neznošno. Kakor hitro so zapustili malo sobico, so izginile tudi halucinacije, vendar so še polni 24 ur zatem občutili močan glavobol, pisava je bila okorna in nečitljiva, misli nejasne.

Drake na jeziku

Ljudem s hudobnim jezikom so ljudje sponasali, da nimajo dlak na jeziku. Dejansko pa jih nima niti tisti, ki nikoli ne spregovori žaljivke.

Na Japonskem pa je zdravnik dr. Tatsuhiro Matsuda ugotovil, da so mnogim bolnikom, ki so le preveč pogosto jemali penicilin, zrastle na jeziku črne dlake. Tudi nemški in ameriški zdravniki so ugotovili, da penicilinske tablete in zvečinski gumi s primesjo penicilina ugonabljajo koristne bakterije v ustni duplini. Na ta način je mikroskopsko majhnim gobicam, naseljenim v ustni duplini omogočena. Penicilin je izloček neke plesnive gobe in ima namen, da uničuje bakterije, ki se naselijo na krmilih te gobe.

Neprijetne dlake izginejo, če bolnik preneha z jemanjem penicilina.

Atomska sila v miroljubne namene

Na Angleškem so prepričani, da bo že naslednje pokolenje uporabljalo atomsko silo tako v gospodinstvih kakor v tovarnah. Premog ne bo igral več važne vloge. Ožji Churchillov svetovalec na znanstvenem področju, ki se je pred kratkim pogajal z avstralskimi strokovnjaki o bodočih dobavah uranove rude, je napovedal popolno preobrazbo britanskega gospodinstva že v nekaj letih. Atomski čas prinašajo boljše svetlobo in več toplote. Predelava bo seveda stala denarja; še vedno pa znatno manj kakor pa je stala prva atomska bomba, ki so jo odvrgli nad Hirošimo. Ta je stala namreč pol milijarde funtov šterlingov ali 850 milijard lir.

Do sedaj je atomska znanost v prvi vrsti služila izdelovanju atomskih orožij, odsej dalje pa se trudi strokovnjaki, da bi te neznanstvene sile vključili v koristne namene, ne le za pogon tovarnam, pač pa tudi za zasebno gospodinstvo. V tem času porablja Velika Britanija za gradnjo atomskih obratvališč in za atomska raziskovanja na teden eno milijardo 700 milijonov lir kapitala. Velik del tega zneska je namenjen temeljnemu delu zato, da bi atom čimprej stopil pod streho domače hiše.

Pogostokrat se postavlja vprašanje: kaj pa bo z angleškim premogom, če bo vsa dela opravljala atomska sila? Te skrbi so zanelekar popolnoma odveč. Dr. Bronovski, vodja raziskovalnega sveta premogovne industrije, je mnenja, da bo premog pri uvajanju atomske sile na svoji pomembnosti samo še pridobil. Britanska industrija bo namreč v prihodnosti potrebovala mnogo več energije, kakor pa je zmogeljo dobaviti premogovniki. Le s pomočjo novih virov energije bo Anglija lahko ohranila svoje mesto kot vodilni gospodarski narod sveta.

Prva angleška proizvajalnica atomske energije je že v delu in bo

kmalu dogotovljena. Ta bo proizvajala električno energijo. Ze zdaj imenujejo ta vir pridobivanja »elektrikas«. To pa zato, ker bo ta obrat poganjala atomska sila. Z enkrat bo ta elektrarnak, ki leži v Cumberlandu, proizvajala 50 tisoč kilovatov električne energije, kar zadostuje za oskrbo srednje velikega angleškega naselja. Kasneje bodo podobne obrate postavili na Škotskem.

Oba obrata bosta proizvajala velike količine toplote. V Ameriki so že pričeli s poizkusi, s katerimi bi uporabili toploto, ki se sprosti ob ohlajevanju atomskih reaktorjev, za kurjenje stanovanj. Nekatje drugje v Ameriki segrevajo s to sproščeno toploto vodo, ki poganja parne turbine. Zda gre za to, kakaj bi te orjaške količine toplote še uspešneje uporabljali.

Kako bodo preganjali meglo?

Megla je največji sovražnik cestnega prometa po mestih in tudi po podeželskih cestah. Megla množi cestne nesreče in zavira odtok prometa.

Na kratki, zato pa najlepši cesti na vzhodni obali Združenih držav, na znanem New Jersey Turnpike, postavljajo na vsakih štiri sto metrov desetmeterske drogeve. Na vsakem drogu je pritrjen orjaški lijak z obsežnim ventilatorjem, ki ga poganja elektromotor z močjo 30 konjskih sil. V neki določeni razdalji od drog so na nizkih podstavkih postavljene »maglične očie«. Fotocelice, ki izžarevajo infrardeče žarke, so za človeško oko nevidne.

Kako deluje naprava? Če se pojavi med fotocelico in žariščem infrardečih žarkov megla določene gostote, sproži ta ventilator, ki vse sa v eni uri kakih 100.000 kubičnih metrov zraka, ga segreje in izpiha z mogočnim likom čez cesto. Vsak drog na ta način očisti kakih 300 metrov ceste pred meglo. »Vrtaški mojstri«, kakor imenujejo

V prvih začetkih športa je nastopal zgolj amater, to je človek, ki se je športno udejstvoval iz čiste zabave, užitka in ljubezni. Sele ko so se pojavili prvi gledalci na areni in športnih igriščih, se je nekdo domislil, da bi bilo koristno izrabljati javno radovednost v prid, dobitne namene. Isti pojav, ki se je v najmodernejšem času ponovil tudi v političnem življenju med nedemokratskimi političnimi strankami.

Danes skoro ni športne panoge, kjer ne bi bila postavljena ločnica med amaterjem in poklicnim športnikom. Danes pa ne plačujejo zgolj športnega znanja. Moderni razvoj je tudi šport premaknil iz svojih prvotnih kolekcij. Nekdaj so športna igrišča prikazovala zmogljivosti, napore in muke, danes odločata senzacija in privlačnost. Največja športna zaslužkarica je zato žena. ki jo je njen menažer primerno »vzradilo in privlačuje s svojim imenom množice kot magnet. To je Sonja Henie. Njeno premoženje cenijo na okrog 13 milijonov dolarjev (na 8 milijard lir). Pridobila si ga je v dvajsetih letih na drsnarju, s filmom in drugimi posli. Njen najvišji tedenski zaslužek je znašal 20.000 dolarjev (12,5 milijonov lir).

Njena konkurentinja, Barbara Scott, olimpijska zmagovalka leta 1948, zasluži tedensko najmanj 10

tisoč dolarjev (6,2 milijonov lir).

Na seznamu moških športnih dobičkarjev so prvi bokserji. Jack Dempsey je v letih 1920-1930 zaslužil okrog 5 milijonov dolarjev (na 3 milijarde lir). Najvišji honorar vseh časov za enkratno srečanje je prejel njegov konkurent Gene Turmey l. 1927 za svojo drugo borbo proti Dempseyu 990.000 dolarjev (skoro 600 milijonov lir). Maks Schmeling je zaslužil okrog 1,5 milij. dolarjev. Danes so zaslužki bokserjev znatno manjši. Vendar računa svetovni mojster Rocky Marciano za eno srečanje še vedno na 200.000 dolarjev honorarja.

Nogometaši zaslužijo v Južni Ameriki še vedno po 300.000 lir na mesec. Tudi v Italiji plačujejo podobne mesečne honorarje najboljšim nogometašem. V Angliji so mnogo skromnejši — 90-120 tisoč lir mesečno zaslužijo najboljši nogometaši.

Kralj je prepovedal nogomet

Nogomet, ki ga ponavadi pripisujemo angleški iznajdljivosti, so poznali narodi še v časih, ko po Angliji ni bilo ne duha, ne sluha. Tudi o zahodni kulturi v teh časih še ni bilo sledov. Ze pred štiri tisoč leti, to je še predno so bile postavljene egiptске piramide, so Kitajci že pridno igrali nogomet. »Čenša« so imenovali to svojo igro. Takrat še niso igrali z dvema moštvil, pač pa so streljali ustnjato žogo v ena sama vrata, ki so bila okrašena s pisanimi svinilnimi trakovi. Najboljši strelec je bil zmagovalček.

Nogomet v današnji obliki so pa v resnici iznašli Angličani. Tam so že v samih začetkih igrali z dvema nasprotnikom. Da je šlo pri takih igranjih precej živahnio, izhaja iz neke kraljevske prepovedi iz XV. stoletja, po kateri je bilo nekemu britanskemu mestu prepovedano, da na mestnem področju igrajo nogomet. Po vsaki igri, tako zatrjuje prepoved, so bile vse šipe okoliških hiš razbite.

Vse do XIX. stoletja niso poznali pri nogometu posebnih igralskih pravil. Sele cambridgeski predpisi so v igro uvedli določen red. V našem stoletju je bil dovoljen le igralci, da je žogo vzel v roko in jo odnesel.

Pred kakimi osemdesetimi leti je nogomet postal množični šport. K temu je pripomogla takratna angleška navada tako imenovanega »pufajočega pokala«. Na evropsko celino so nogomet upeljali šele razmeroma kasno. Leta 1889 je bil na Dunaju ustanovljen prvi celinski nogometni klub. Leta 1901 so prvič nasteli 100 tisoč gledalcev na neki nogometni tekmi. Petdeset let nato, l. 1953, so Angličani doživeli na svoji lastni zemlji prvi nogometni poraz. Potolkli so jih namreč Madžari.

Churchillova darila

Med mnogimi darili, ki jih je prejel Winston Churchill za svojo osemdesetletnico, je bil tudi volneni pullover, ročno spleten. Ta pullover je darilo nekaj kmetice z enega izmed samotnih otokov otočja Shetland v severnem področju Severnega morja. Kmetica si je preiskrbelala mere Winstonu Churchill na ta način, da se je obrnila na kuharico jublanta, ki ji je postregla z vsemi potrebnimi podatki o okroglinah, dolžini in drugih intimnostih predsednika britanske vlade.

POD ČRTO

ŠOFERSKE GOSTIJE

Filip Barin, stari prijatelj, me je obiskal. Zaposlen je v neki mehanični delavnici, pa mu ne gre preveč dobro. Prišel je s svojo mlado blondinko, ki malo govori, zato pa ga neprenehoma obdružuje. Povabil sem dvojico na kozarec burgunca. Filip mi je med potjo razodel vso svojo revščino. Suh je kot cerkvena miš. Oba skupaj ne premoreta počenega groša. Ze dva dni nista ničesar zaužila.

To je precej nerodna zadeva. Prav večerj sem napravil svoje zadnje štiri franke. Namesto, da bi delal, sem se s takšijem potepal ves dan po mestu. Rad bi ju povabil k Lariivaud-u na kosilo, vendar sem tam preveč znan. Neprijetno bi mi bilo zahtevati na kredit, ko sem se doslej izdal za samostojnega gospoda. Stvar bom že kako uredil.

Počakajta me tu. Grem po svojo motorizirano Noetovo barko, sem jima naročil in odšel.

Ko sem gospodarju izplačal dolžni znesek za prevozne kilometre, so mi ostali še celi štirje franki. Bencina ne dobim od gospodarja vnaprej. Ga bom pač vzel med potjo, četudi po višji ceni.

Tako so zopet enkrat pričele vožnje za moj račun. S povešano za-

stavico na taksamtru smo vozili do ulice Beaubourg. Tu je stala restavracija za taksi-šoferje in izvoške. Natakario sem dobro poznal. Na žalost pa je bila prav ta dan prosta, gospodarja pa nisem poznal. Dvojico kljub temu lahko posadim za mizo. Medtem bom pač napravil dve, tri vožnje in se vrnil.

Vozaril sem po ulicah in — brez sramu — vabil goste s tem, da sem postavljaj na pločnik in od časa do časa zaklical: »Taksi! Nič! V teku polne ure sem vsega napravil kratko vožnjo za 3,50 franke — in še to po nekaj kilometrih praznega vozarjenja. Smola!

Da bi usoda še povečala mojo jezo, so drugi taksi-šoferji nakladali pred menoj vrsto potnikov in mi jih pred nosom odvažali. Končno sem iztaknil v Belleville postajališče z živahnim prometom. Parkiral sem kot peti. Štiri vozila pred menoj so odpeljala v teku 10 minut. Sedaj sem jaz na vrsti... Ostal sem tam polno uro. Izračunal sem, da potrebujem najmanj 20 frankov, če hočem pomagati Filipu in njegovemu dekletu. No, ta si mora delati že lepe skrbi! Ubogi Filip! Pretekli sta že dve uri, odkar sem dvojico zapustil.

Končno sem le naložil potnika za Porte de Saint-Cloud, s koveki vred. To bo 14 frankov z napitnino. Motor pa je pričel nenadoma krehati. Ni bencina! Na to nisem

pomisli. Napolnil sem torej tank pri bližnjem napajališču; ostalo mi je še 7 frankov.

»Austerlitz, hitro! — In še kako! Dvajset minut kasneje sem imel v žepu 19,70 frankov — in niti solda več. To bi morda tudi zadostovalo, zato sem barko zapeljal nazaj pred restavracijo.

Tam sta še vedno sedela Filip in njegova blondinka. Igrala sta kar se postavlja na pločnik in od časa do časa zaklical: »Taksi! Nič! V teku polne ure sem vsega napravil kratko vožnjo za 3,50 franke — in še to po nekaj kilometrih praznega vozarjenja. Smola!

»Okrog ene sva pokosila. Sedaj ra je tri. Vsi gostje so že davno odšli. Krčmar je pospraviljal in pometal. Stolicke je postaviljal na mize. Izgledala sva kot dva polna mucka. Zahteval sem karte, da ne bi vzbujali nezaupanja. Da bi krčmaria obdržal pri dobri volji, sem naročil še kozarec rizičnega in nato še dve kavi. Ko pa te le ni bilo, sem dodal še dva kozarčka češnjaveca. Vse to mi je vilo nekaj zaupanja. Nekako se je prepirčal, da z nama ne kaže biti nevljuden.«

»Koliko sta zapravila?«

»Potakaj, moram šele izračunati. Predjed 3,40, pasteta za Nanette in mali kruhek. Bila je lačna, saj dva dni ni ničesar pojedla, revica... K temu pride še moja govedina, potem ... dva vrčka piva, kava 3 in 4 in 7, potem, počakaj... Skupaj 24,60 frankov.«

»Vraga, denarja ne bo zadostilo. Misli sem že, da bo mala padla v omedlevalo. To gotovo ne bi bilo prijetno, in predvsem tega ni moč: javno razkazovati. Le pokoncu glav!

»S čim smem postreči gospodi?« Krčmar je stal pred nami z mračnim pogledom.

»Dva konjaka... najboljša vrste... imate Martell?« Ni vraga, da ne bi imel Martella. Postregel nama je z njim kar v pivskih kozarcih.

Filip mi je pošepetal: »Končali bomo na policijski stražnici! Seveda sem vztrajal na tem, da tudi blondinka vzame še majhen kumilnovec.

»Koliko vam dolgujem, gospod krčmar?«

»Vse skupaj?«

»Ne, ne, za te tri kozarce!«

»Dvanajst frankov.«

Tu jih je štirinajst, ostanek je za natakario.« Filip se je delal, kakor da bi hotel plačati: »Sedaj sem jaz na vrsti...« Odklonil sem odločno: »Ne, ne, sem dejal, vsaj

sem vaju vendar jaz povabil!«

Krčmar se je vmešal: »Ne prerajta se, gospoda! Če želi gospod naročiti še eno rundo, mu boste vendar dovolili to veselje!«

Filip se je ohrabil in samozvestno odgovoril: Tako je, gospod krčmar. Se eno rundo; konjak je v resnici izvrsten.« Obrnil se je do svoje obdruževalke: »Ti boš tudi še en kumilnovec?« Dobri otrok ni mogel več govoriti od samega strahu. Res je dekle izgledalo, kakor da bi požrlo nogo od mize. Razpoloženje je postajalo že kar čudovito. Filip in jaz sva prasnila v smeh — in, o čudež! Tudi krčmar se nama je solidarno pridružil. Ni mnogo manjkalo, pa bi naju pričel ščepati.

»Ej, dobri krčmarji takoj spoznajo, kdaj imajo opravka s fino gospodo, se je veselo hvallil. Filip se je od smeha še komaj držal na stolicah. Smisel se je tako nazorno, da je nekoliko premočno potegnjl za zaveso, ki je visela za njegovim hrbtom. Strbunk! je reklo in na sredni mize je obležala velika napisna tabla: Na kredit ne dajemo! Sedaj tudi sam nisem mogel več od smeha. Vse tri so nas lomili pravi krči smeha.

S samimi krči pa zadeva ni bila končana in še manj urejena. Nekaj je bilo treba ukreniti.

V tem trenutku so se odprla vrata restavracije in nekdo je zakli-

Sovjetski napori za pridobivanje novih obdelovalnih področij tudi v krajih, kjer doslej še ni bilo moči ukvarjati se s poljedelstvom, so še vedno vsaj v območju komunistične propagande zelo pomembni. Predvsem prihajajo tu v postev Sibirija in Kasakstan. Moskovski radio je pred kratkim napovedal, da bodo prihodnje leto lahko nanovo preorali 2 tih krajih okrog 17 milijonov hektarjev zemlje. Ob istem času je pomočnik sovjetskega predsednika vlade izjavil, da je v Sovjetski zvezi še toliko ozemeljskih površin neobdelanih, kakor znaša površina Italije in Francije skupaj. Ta orjaški agrarno-politični program poteka istočasno s preselitvijo sovjetskega kmetkega prebivalstva na nova področja. Sovjeti nudijo preseljenecem prosto vožnjo. Poleg tega prejme družinski poglavar po 500 do 1000 rubljev in za vsakega člana po 150 do 300 rubljev podpore. Kljub temu pa vlada v Sovjetski zvezi še vedno občutno pomanjkanje živil in pripraviške države morajo še nadalje dobavljati vse svoje žetevne presežke v domovino socializma in blaginje.

Pred muzejsko palačo v Quebecu v Kanadi stalno odmevajo težki koraki stražarjev, ki s čuječim očesom budno pazijo na zaklade, ki so nakopičeni v muzeju. Tu so spravljene med drugim tudi dragoceno neprecenljive vrednosti. Tako je tu poljska stenska preproga razsežnosti 13,50 x 7,50 metrov iz zlata in srebra v pestrih barvah, ki predstavlja stvarjenje sveta. Poleg tega so tu nameščene dragocene zlate in sreberne posode poljskih kraljev ter njihova dragocena oblačila. Stene krasijo zbirke slik svetovnega slovesa. Vse te zaklade je nekdanja poljska vlada l. 1941 evakuirala iz domovine. Nemeštili so jih najprej v samostanu sv. Anne de Beaupre, kasneje pa so jih prepeljali v 400 let stare kleti hotela Dieu. Ko je kanadska vlada sklenila, da komunistični poljski vladi vrne nekaj teh dragocenosti, je predsednik pokrajinske vlade Duplessis na skrivaj prepeljal dragocenosti iz stare kleti v deželni muzej. Ker je muzej last pokrajinske vlade, se zvezna vlada ni mogla polastiti dragocenosti. Duplessis je izjavil, da bo vrnil dragocenosti takoj, ko bo zavladała na Poljskem demokratično izvoljena vlada.

Med javno trgovsko družbo »Prater - orjaško kolo«, ki vzdržuje v dunajskem parku »Prater« največje dunajsko zanimivost, »Orjaško kolo«, in lastnico zemljišča, na katerem stoji praterska zanimivost, je nastal nevaren prepir glede višine namernine. Do sedaj je družba plačevala 7000 šilingov na leto, od sedaj dalje pa zahteva lastnica 50.000 šilingov. Če ne bo prišlo do mirne poravnave, bodo orjaško kolo, ki se vrti na Dunaju že nad 50 let, prodali za staro železo.

Najnovejša ameriška ženska moda je v število krila vdelan kilometrski števec. Ki vzdržuje je ameriškim damam, ki skrbijo za vitko linijo, mogoče ugotoviti, ali je bil njihov dnevni »footing« (pešačenje) dovolj izdaten. Počasi se bodo tudi Američanke zopet pričele pešačiti. Bog že ve, kako je treba urejevati ta grešni svet. Naše žene imajo kilometrski števec malo nižje, na odebelelih krčnih žilah, pa ne zaradi linije, pač pa zato, da imajo mož in otroci kosilo, da so oprani, zašiti in polikani. Tudi naše perice žulijo pogostokrat kilometrski števec na prstih nog in pod podplati.

»Ali je tu šofer?«

»In še kako je tu. Kam bi radi, gospod?«

»V Buttes - Chaumont.«

»V redu! Vrnem se takoj, saj bosta počakala? Krčmar prinesite še en kozarec; tudi vi ste danes moji gostje!«

V Buttes - Chaumont, to je komaj 7 frankov in niti solda več. Vozil sem počasi, ko sem se vračal. Opazil pa sem Lojzeta, ki me je prehitel s svojim taksiem.

»Lojze! Ustavil Lojze!« Ni me slišal, vozil je naprej. Kaj storiti? Najboljše bo, da mu sledim. Tako sem jo rinil za njim v divjem strahu, da ga izgubim izpred oči. Stresej ga bom vsaj za 50 frankov. Bil je v službi že od 9. ure zjutraj, gotovo ima poln žep drobitja. Nemočje ga je dohitelo! Stalno je kak butec pred menoj, in gneča taka, da se Bogu smili. Končno sem ga le vjel v Petit - Chamart-u. Moja dogodivščina ga je zabavala. »Kam s srebo, da sem nekaj malega zaslužil, dam pa ti pod pogojem, da mi vrneš jutri!«

Cez poldrugo uro sem se vrnil v restavracijo. Filip je veselo napljal krčmarju. Ves je bil poskočen in razigran. V resnici mi ugaja značaj tega Filipa.

Po dveh polnih požirkih mi je zaupal: »Vse je v polnem redu! Pri igranju na karte sem krčmarja o-lajšal za 60 frankov...«

VESTI s TRŽAŠKEGA

Jugoslovansko - italijanska pogajanja

Po podpisu londonskih sporazumov sta v jugoslovansko - italijanskih odnosih nastopila skoro dva meseca nekakega zatija. Na eni in drugi strani so sicer padale izjave, tisk v obeh državah je obširno komentiral vse dogodke in razglabljal o bodočnosti, toda raznih komisij, ki bi morale dopolniti sprejete dogovore, od nikoder ni bilo. Zadnji dnevi septembra in posebno začetek decembra pa so prinesli tudi pozitivne neposrednih uradnih stikov. Lahko bi rekli, da se železo kuje kar na starih ognjiščih.

Po svojem odjuku v javnosti je vsekakor najvažnejši obisk italijanskega ministra za zunanjo trgovino Maria Martinellija, ki je 7. decembra prispel v Beograd, kjer je začel pogajanja za poživitev gospodarskih stikov in trgovine med obema državama. Minister Martinelli je večeraj zaključil svoj obisk, pogajanja pa se bodo nadaljevala v Rimu. Obojestranske izjave kažejo, da je misija italijanskega trgovinskega ministra uspešna, kar bo koristilo obema narodoma gospodarstvom, ki se naravno dopolnjujeta. Ni brez pomena, da sta istčasno bili medsebojni diplomatski zastopništvi povišani v veleposlanstva. Italija je ob tej priliki tudi zamenjala svojega dosedanjega predstavnika v Beogradu. Za novega italijanskega veleposlanika pri jugoslovanski vladi je bil namestnik imenovan Vanni d'Archigrafi, v Rimu pa je bil v veleposlanika povišan dosedajni poslanik dr. Pavle Gregorič.

Tržaške Slovence pa verjetno še bolj zanima izid neklih drugih pogajanj, ki so začela večeraj v Rimu. Tam se namreč mudi jugoslovanska delegacija, ki sodeluje na razgovorih za ustanovitev predvidene jugoslovansko - italijanske mešane komisije, ki bo nadzorovala izvajanje manjšinskega statuta na obeh področjih Tržaškega ozemlja. Jugoslovanska delegacija vodi državni podtajnik zveznega izvršnega sveta, Petar Ivičević, člana pa sta Slovenca dr. Boris Puc in dr. Stanko Peterin. Slednji je docent pravne fakultete v Ljubljani, dr. Boris Puc pa itak poznan. Ko bo enkrat sestavljena mešana komisija, potem bo s tem ustvarjena vrhovna instanca, pri kateri bodo narodne manjšine, ki so ostale na obeh straneh razmejnih črt, lahko iskale podporo in zaščito, če bi se ene ali druge vlada pregrešila proti z manjšinskim statutom prevzetim obveznostim.

Prav tako spremlja tržaško prebivalstvo z živim zanimanjem delo videmske konference za ureditev obmejnega prometa med italijanskim delom Tržaškega ozemlja in Jugoslavijo.

Jugoslovansko delegacijo, ki se udeležuje te konference, ki je začela 3. decembra v palači videmske provincijske palače, vodi dr. Miloš Bučar, svetnik tajništva za notranje zadeve Ljudske republike Slovenije, člana pa sta Vladislav Katana in Zivorad Jovanović, oba iz Beograda. Italijansko delegacijo vodi dr. Fabiani. Do danes člani

delegacij še niso dali nobene podrobnejše izjave in so zato vsa gibanja o bodoči ureditvi obmejnega prometa neumestna.

Prav tako 3. decembra je bil v Ljubljani prvi sestanek komisije za dokončno določitev razmejitve črte med obema področjema. Tržaškega ozemlja (torej nad Miljama). Italijansko delegacijo razmejitvene komisije vodi polkovnik Gianfilippo, jugoslovansko pa Richard Knez. Komisija bo imela svoj sedež v Ljubljani.

Tržani želimo, da bi vse te komisije in konference uspešno zaključile svoje delo, v zadovoljstvo obeh držav, predvsem pa z upoštevanjem naših upravičenih in življenjskih koristi.

Predpisi o mejnem prometu

Osební promet čez mejne prehode prve kategorije na državni meji se ravna po veljavnih predpisih in mednarodnih dogovorih.

Mali poljski promet je dovoljen na podlagi mejnih izkaznic, in to po navodilih pristojne oblasti.

Čez mejne prehode druge kategorije je dovoljen poljski promet samo peš, z dvokolesi in z vozili, ki jih ne vleče mehanična sila.

Redni prehod oseb iz Tržaškega ozemlja na področje, ki ga upravlja jugoslovanska oblast, je dovoljen samo čez mejni blok pri

Skofljah ter je zanj potrebna osebna izkaznica in propustnica, katero izstavi žveštura. V dokazanih primerih in nujnih primerih izstavi propustnico pristojni mejni urad, vendar samo za eno potovanje. Propustnica velja največ dva meseca. Zanj je potrebna prošnja na kolektivnem papirju, v kateri mora biti naveden razlog potovanja in kateri morajo biti priloženi upravní kolki za 200 lir.

Prehod na Tržaško ozemlje s področja, ki ga upravlja jugoslovanska oblast, je dovoljen čez isti mejni blok in je potrebno zanj pokazati osebno izkaznico in dovoljenje pristojnega urada.

Mali poljski promet med Tržaškim ozemljem in med zgoraj navedenim področjem se bo še dalje vršil z mejnimi izkaznicami ter je dovoljen s sredstvi, naštetimi v čl. 2 in to čez mejne bloke, ki so navedeni v priloženi preglednici.

Pri osebah, ki imajo za to upravičene razloge zaposlitve, je za prehod na Tržaško ozemlje na tisti del ozemlja, ki je prešel pod jugoslovansko upravo na podlagi Memoranduma o sporazumu, parafiranega v Londonu dne 5. oktobra 1954, potrebna osebna izkaznica in začasno dovoljenje, ki ga izstavi komisariat v Miljah.

Prebivalcem iz zgoraj navedenega dela ozemlja je dovoljen prihod na Tržaško ozemlje proti predložitvi osebne izkaznice in začasnega dovoljenja pristojnega urada.

Jesensko zasedanje občinskega sveta v Nabrežini

Pretekli torek, dne 30. novembra, se je pričelo v Nabrežini jesensko zasedanje občinskega sveta. Takoj po predčitju zapisnika se je župan Terčon spomnil umrlega svetovalca in odbornika Ivana Terčona iz Mavhinj. Občinski svet je z enominutnim molkom počastil njegovega spomina. Takoj nato je župan orisal upravne spremembe, ki so se izvršile na našem ozemlju po zadnjem zasedanju občinskega sveta. Naglasil je, da so proti volji našega prebivalstva razdelili Svobodno tržaško ozemlje ter nas tako vrgli tja, kamor si nismo želeli. Ne preostaja nam drugega kot sprejeti izvršeno dejstvo ter iz tega izvajati posledice. Upamo, da se bodo z izvajanjem londonskega sporazuma zaščitile naše narodne pravice, da dvigne svoj glas kot edini izvoljeni organ.

Dalje je poročal župan, da je že stopil v stike s predstavniki nove oblasti, ter da je bil v soboto 20. p. m. sprejet od generalnega komisarja. Predložil mu je v pretrpet najnujnejše občinske probleme, kakor stanje kamnoseške industrije, turistični problem Selsjana in Devina, potrebo po zgraditvi novega šolskega vrta v Nabrežini ter zgraditev doma za onemogle. Generalni komisar se je za te probleme zanimal ter nekatere takoj dal v nadaljnjo proučitev, vendar je župa-

na opozoril, da se občinska uprava ne sme več zanašati na državne prispevke, ampak da bo morala paziti na to, da se časovna uravnoteži svoj proračun. Zanimal se je za nerodnost stanje v občini ter želel, da bi živeli v prijateljskem sožitju obe narodnosti.

Pri drugem delu svojega poročila je župan poročal o glavnih obiskih dela upravnega odbora od konca spomladanskega zasedanja. Odbor se je v glavnem zanimal za znižanje števila brezposelnih. Imeli smo več del iz gospodarskih nevrov, dela v občinski ekonomiji, a v prvi vrsti dela SELADA. Poročal je dalje, da je bil občinski proračun za letošnje leto šele pred kratkim definitivno odobren. Primanjkljaj v znesku 40 milijonov lir, predlagan od občinske uprave, je bil znižan na 20 milijonov, za ostalih 20 milijonov pa so bili izdatki znižani ali pa dohodki povišani. Dalje je poročal o občinski poštinski koloniji, o napeljavni telefoniji v Sempolju, Mavhinje in Višnji, kar bo v kratkem rešeno. Tudi za požarne vasi je odbor napravil nešteto intervencij pri merodajnih oblasteh. Zanimal se je tudi za zemljišče za zgraditev novega poštnega poslopja v Nabrežini. Končno je še pojasnil zadevo paketov, ki je v zadnjem tednu tako razburila naše prebivalstvo. Pojasnil je, da je bil seznam za razdelitev teh paketov sestavljen v Trstu od uprave, ki je določena za to razdelitev. Predloge za ta seznam so pa poslale razne organizacije in ustanove. Razen teh je poslal seznam tudi odbor. Nastala je zmešnjava, ker se razdelitev ni vršila po nekem načrtu, zato so pakete prejeli tudi družine, ki nimajo potrebe, izostale pa so druge res potrebne. Prvotni seznam je obsegal le 838 paketov. Po teh pritožbah pa je odbor dosegel, da se bo število paketov povišalo na nekaj čez tisoč. Za božične praznike namerava naša podporna ustanova, kot vsako leto, razdeliti omejeno število paketov za najrevnejše družine v občini.

Po poročilu župana se je vnela daljša razprava, v katero so posegli različni svetovalci. Župan in odborniki so dali na vprašanja potrebna pojasnila. Dr. Skrk je predložil protestno pismo na tržaški občinski odbor, ker ne dovoli, da bi se pri občinskih sejah v Trstu naši svetovalci posluževali slovenskega jezika. Svetovalec Drago Legiša in Srečko Colja sta se v daljših govorih strinjala s predlogom dr. Skrka. Župan je nato izrazil mnenje, da bi bilo bolj učinkovito, da bi to pismo odposlali zastopniki vseh slovenskih občinskih svetovalec, ki so se pred kratkim združili, da skupno napravijo potrebne korake za izvajanje londonskega statuta. Po kratki razpravi je občinski svet sprejel županov predlog.

Odbornik Ado Slavec je predlagal, naj se pošlje protest proti odklivanju zloglasnega policijskega komisarja za časa nemške okupacije, Colotija, kar je občinski svet soglasno odobril.

Izigravanje pa ostane...

V nedeljo nam je »Primorski dnevnik« spet napisal odgovor, ki ni odgovor, svojim bralcem pa s tem zagovor, ki ni zagovor. Ker bo marsikoga zanimalo, kako se to naredi, mu hočemo opisati v par besedah.

Zgodilo se n. pr., da morajo titovski odgovoriti na naš članek. Članek je zanje neprebavljiv, a odgovoriti hočejo kljub temu. Kaj storiti? Ni enostavnega! Iz članka, na katerega odgovarjajo, vzamejo stavek, ki nikakor ne predstavlja osnovne misli članka in ki dobi, iztrgan iz svoje organske celote, popolnoma drugačen prizvok. Na ta stavek navesejo nekaj svojih krepkih laži in argumentov, ki so ne samo neresnični, ampak dajejo stavku in še zlasti prvotnemu članku popolnoma drug videz in pomen. Vse skupaj oplešajo s primerno količino »borbenih« žaljivk ter stlaščijo dobljeni zmazek »zaradi pomanjkanja prostora« v skromno odmerjeni prostor rubrike »Skrozi sito in rešetko«. Na ta način jim svojih budalosti brez repa in glave ni treba klobasati bolj na široko. Bralci pa dobijo o vsej polemiki popolnoma jasno sliko ter vsaj nekateri pritrjevalno kimajo ljudem, ki v svoji »socialistični« vni mi pozabljajo, da je kolektivno poiditenje (KP) po ustavi dovoljeno in izvajano le na oni strani Fernetičev.

Netanko tedaj načel se je držalo

glasilo umirajoče OF za prodano STO, ko je v odgovoru, ki ni odgovor, prikazalo naš članek »Operacija izigravanja« v popolnoma drugačni luči. Tragično-sivarno analizalo splošnega izigravanja mladine po komunistih na Tršaškem je »Prim. dnevnik« predstavil svojim bralcem kot obrekovanje tako imenovanega prostovoljnega dela pri tako imenovanih mladinskih akcijah. Pa saj ga razumemo: prebava je zelo delikatna zadeva in za »Primorski ita.« je bila tokrat porcija le nekoliko pretežka. To je videti tudi iz njegovega obnašanja: navadno se spravlja nad svoje nasprotnike v sarkastičnem in zasmehljivem tonu, v nedeljo pa je bil od težko pritajenega besa naravnost slinast. Tovariši, malo ricinusne vam svetujemo. Saj ga je po vašem lastnem prizadevanju od nedavnega v Trstu spet možno dobiti...

V nečem se pa popolnoma strinjamo z njegovim odgovorom, ki ni odgovor: v naslovu! Ta se namreč glasi: »Ob pomanjkanju argumentov«. Krasna avtodefinicija!! Dasi poznamo tradicionalno poštenost in resnicoljubnost že omenjenega glasila OF za STO, smo nad tako odkritosrčnostjo naravnost presenečeni. Obenem smo »Primorske« mda tudi hvaležni, da je prostovoljno in neprislusno potrdilo našo vztrajno trditev, da obstaja med njim in nelogično neka logična zveza. Iskreno upamo, da se bo čisto glasilu čimprej spet oglasilo, kajti v tem neveselju časa je humor zelo dragocena reč!

Šila in kopita

Pouzmano »isto in rešetko« pri »Primorskem dnevniku« je prav tak preluknjaneč, skozi katerega padajo otrobi in smetljivosti, kako je redko zaposleni »inventator«, ki iz te uredniške kuhinje izganja cvet in sad izbranega komunističnega izrazoslovja. Skrozi luknje »narodno imovinskega« rešeta tako pogosto uhajajo »koncentracije protijugoslovanskega strupa«, kajti mlinarji pri »Primorskem dnevniku« čudovito radi mešajo čisto pšenico z — ljuljko. Ti pobeljeni mlinarji bi radi titovski ljuljko potaknili za jugoslovansko pšenico. »Demokracija« napada Tita, ki se s štirimi vojnimi ladjami vozari v Indijo Koromandijo v trenutku, ko so doma gospodarski coprniki porinili kupno moč dinarja v močvirje inflacije brez dna in isti Tito Jugoslovano sponaša, da pojedo preveč kruha. Tito je za mlinarje seveda Jugoslavija. Ves svet pa ve, da je titovščina zgolj zgolj ljuljka na jugoslovanski pšenični njivi — in ljuljka še nikoli ni dala bogate žetve. Ljuljka kar zadostuje; ni treba ne suše, ne povodnji...

To je ena zaplata za preluknjano rešetko. Da »Primorski dnevnik« zagovarja plačane komunistične priganjaje, je pač njegova »sindikalna dolžnost«, saj je dosledni zagovornik »delavskega ljudstva«, čeprav je ta opravičena kasta številno še vedno najmanjši, pa čeprav v diktatorskih državah najpomembnejši »kolektiv« pohajačev in valptov. Res je, enkrat je tudi g. Parri poslal svojega sina na udarniško, in tudi drugi državljani »imperialističnih držav« so to storili — enkrat in nikoli več, čeprav so z »mlado gospodo iz kapitalističnih dežel« postopali v Titovi Jugoslaviji z rokovnicami. Čas je zapisal svoje in končno bo vse splavalo na površje resnice. Druga zaplata!

»Šila in kopita« so res pobrali številni prebivalci novopridobljenega ozemlja. To pa niso bili »gospodje pri Demokraciji«, niti niso bili vsi njeni naročniki! Levji delež šil in kopit je odšel s komunisti, in med njimi je bil tudi po kak titovec. Ti so morda še preveč »mohli svoje nosove« v današnje razmere v Jugoslaviji — in obrnili nosove na Zahod. Le njih povprašaj-

te ali pa tiste svoje na oze prijatelje, ki jih zna oblije, če jim »ta viksi« zagrozi, naj pobegnejo šila in kopita in gredo v — Titovino. Nam pa »ta viksi« nima za ukazovati, zato bodo kopita kritične besede še nabijala proti nasilju, in še bodo šila popravljal luknje v raztrganih rešetih in sitih. To vse, dokler ne bo v matični državi svede in resnične demokracije! Verjetno pa bodo pred tem morala v resnici izginiti mnoga partijska šila in kopita. Tretja zaplata!

Kako je z uredniki »Demokracije«, vedo mlinarji sami najbolje. Morda bi nam danes lahko pojasnili tragično usodo prvega urednika dr. Slavka Uršića? To vprašanje jim ponavljamo danes tridesetletič. Verjetno zopet zama! Po prvi izkušnji so »prijatelji Demokracije« morda izbrali drugi del alternative: če ne zgrda, morda zlepa (kakor Malenkovi s Titovo Jugoslavijo!), in po najnovejših direktivah morda tudi s — spletkarjenjem. No, te spletke so preveč prozorne, da bi vžigale... Četrta zaplata!

Lojalnost in morala

Dne 11. nov. 1954 je »Primorski dnevnik« pod naslovom »Lojalnost« med drugim napisal to-le:

»Zgodilo se je, da je dr. Agneletto v družbi s predsednikom tako imenovane Slovenske katoliške skupnosti v ponedeljek zvečer obiskal generalnega vladnega komisarja dr. Palamaro, s katerim sta razpravljala — kot je javil Radio Trst II — o izvajanju statuta. Tako je torej dr. Agneletto prekršil... S tem je izvršil nadve grobo in skrajno neolajno dejanje, ki je brez dvoma vse obsodbe vredno...« Dr. Agneletto je bil torej po morali »Primorskega dnevnika« zločin!

Dne 2. dec. 1954 pa je isti »Primorski dnevnik« pod naslovom »Delegacija OF pri Palamaru« napisal to-le:

»OF je pred časom zaprosila vladnega generalnega komisarja Palamaro za sprejem svoje delegacije, da bi mu obrazložila stališče OF glede raznih vprašanj, ki zadevajo slovenski življenjski interes tržaškega prebivalstva sploh. Večeraj opoldne je vladni generalni komisar Palamaro delegacijo OF sprejel. To naj bi bilo — po moralni istega lista — seveda krepost. Pa naj še kdo reče, da v Ljubljani niso veseli tukajšnjih svojih političnih modrijanov, ki capljajo v političnih vprašanjih za »reakcije«, zraven pa delijo lekcije drugim z loputanjem pesti po lastnih zobeh. Dober tek!

Ali si že poravnal naročnino?

Odgovorni urednik:
Dr. Prof. ANTON DABINOVIČ
Tiska: tisk. Adria, d. d., v Trstu

ZOBOZDRAVNIK

Dr. STANISLAV PAVLICA
se je preselil v ul. Rittmeyer, 13
in sprejema
od 9. do 13. ter od 17. do 19. ure
Stev. telef. 31-813

Darilne pakete

za Jugoslavijo in druge države
razpošilja trdka

ALASKA

Š. HAVERIC

TRST - ulica S. Lazzaro 13-I
Tel. 35-658

Zajamčeno prvovrstno blago po
najugodnejših cenah

P O Z O R !

Potne liste in vizume

uradne listine, prevode v in iz tujih jezikov, overovanje uradnih aktov in prošnje za prehod v cono Kooper izposluje v najkrajšem času

ANAGRAFSKE LISTINE PA IZPOSLUJE ZE V
TEKU DNEVA.

VSE ZA MAJHEN HONORAR!

AGENCIJA CELERITAS

TRST - Ul. Machiavelli 13 - Tel. 31-404

V pomorstvu je bodočnost Trsta

(Nadaljevanje s 1. strani)

Trsta s Srednjo Evropo. Skoro ves promet iz Avstrije v Trst teče po progi Trbiž, Pontafelj - Videm, ki je do skrajnosti preobremenjena, dočim sta južna železnica preko Ljubljane in keravanska železnica preko Jesenic, ki je bila zgrajena prav zato, da približa Trst do bolj Srednji Evropi, skoro prazni.

Pod fašizmom je šel ves tržaški promet proti severu po teh dveh železnicah. Kje so vzroki, je vprašal dr. Agneletto, da se te dve progi ne izkoristita v korist tržaškega pristanišča? Dr. Forti je odgovoril, da se Trgovsko-obrtna zbornica bavi s tem vprašanjem in da je stola v Rimu že potrebne korake. Vemo pa, da ni to odvisno samo od Italije, ampak tudi od Jugoslavije. In dokler bo ta zahtevala, kakor n. pr. za osebni tranzitni promet preko jugoslovanskega ozemlja, celo jugoslovanski vizum na potnih listih, bo težko speljati tržaški promet na proge, ki gredo preko Jugoslavije.

Resolucija, ki jo je občinski svet soglasno sprejel, se glasi:
»Z ozirom na slavnostne izjave in zagotovila vlade za gospodarski podvig Trsta in na nujnost primeren ukrepov, tržaški občinski svet zahteva:

1) da mora tržaško pristanišče imeti poleg že obstoječih še naslednje domače pomorske proge:

a) progo Trst - New York z motor. ladjami »Saturnia« in »Vulca-

nica« z opremljenim pristaniščem Trst;

b) progo Trst - Južna Amerika z rednim mesečnim obratom štirih brzih tovornih ladij;

c) progo Trst - Daljni vzhod z vsaj štirimi brzimi motor. ladjami z redno mesečno zvezo in s pristanjanjem v pristaniščih Indije in Daljnega vzhoda;

d) progo Trst - Južna Afrika z vsaj tremi brzimi tovornimi motor. ladjami v zameno za »Liberty«, ki so počasne in neučinkovite;

e) progo Trst - Severna Evropa s podvojitvijo sedanega prometa družbe »Tirrenia«;

f) pomnožitev proge Soria z dvema motor. ladjama od 3000 do 3500 ton za izvedbo 14-dnevnega prometa iz Trsta;

g) progo Vzhodna jadranska obala z mešanim osebnim in blagovnim prometom.

2) Olajšave za železniški prevoz blaga iz in v Srednjo Evropo preko tržaškega pristanišča, in blaga, ki prihaja in gre v notranjost države.

3) Reorganizacija in okrepitev zastopstev na Dunaju štirih plovilnih družb P. I. N. kakor tudi dunajskega zastopstva Italijanskih državnih železnic za boljše informacijsko službo, za zbiranje in pošiljanje blaga iz in za Srednjo Evropo preko tržaškega pristanišča.

4) S to resolucijo je tržaški občinski svet pokazal, da se je pričel zavedati odgovornosti, ki jo tudi on nosi za gospodarske probleme našega mesta.

Dr. A.